

Rádióamatőr számmissztika

A minap Dezsőtől, a Hajdú QTC főszerkesztőjétől kaptam egy érdekes kérdést: vajon honnan származnak és valójában mit is jelentenek a rádióamatőr gyakorlatban a szám rövidítések? A kérdés jól illeszkedik „A rádióamatőr” sorozathoz, azonban a kérdés aktualitása miatt mégis célszerű a sorozatból kiemelve, előrehozottan kezelni.

A rádióamatőr forgalomban – s ez szinte kizárólag a távíró forgalomra értendő – használunk különféle, úgynevezett rövidítéseket. Ezen rövidítések egy része három betűvel, esetleg még egy kérdőjellel kiegészítve komplett kijelentő és kérdőmondatot jelentenek. Ezek az úgynevezett Q-kódok. Más, egy vagy több betűs rövidítések az angol és más nyelvekből származó szavakból alkotott betűkombinációk (az angol a domináns). Használunk továbbá különféle számokat is, ezek jelentése általában egy, egy rövid mondat, félmondat, jókívánság. A rádióamatőr rövidítések ismerete lehetővé teszi, hogy távíró üzemmódban a világon bármilyen nyelvet beszélő amatőrtárssal megértsük egymást, el tudjunk „beszélgetni”.

A rövidítések kialakulása a Morse-távíró használatbavétele után kezdődött. Ez időtájt, azaz az 1840-es évek közepétől, vezetékes hírközlésként kezdett el fejlődni az elektromosságra alapozott távközlés. Morse egyik nagy találmánya az volt, hogy a betűkhöz hosszú és rövid jelekből álló kombinációkat rendelt, s ha e kombinációkat egy kézi billentyűvel leadták, a távoli vételi oldalon egy elektromágnes segítségével érzékelni tudták. A jelkombinációk segítségével komplett szövegeket – híreket voltak képesek továbbítani, olyan távolságra, ameddig a kábel vagy a légvezeték elért. Ez a technikai fejlődés robbanásszerűen ment végbe először az amerikai szárazföldön, s nem csak a hírügynökségek, postai rendszerek alakultak ki, hanem használatba vette a rendszert az egyre dinamikusabban fejlődő vasút és egyéb, távközlést igénylő iparágak is.

A táviratok száma exponenciálisan nőtt, hamar kialakultak a földrészek közötti kábeles kapcsolatok is. A távíró fogalmat rendszerezni szabályozni kellett és ráadásul a távíró nemzetközivé válásával közös, mindenki által érthető nyelvet kellett alkotni az üzemi jelek vonatkozásában. Az üzemi jelek azért fontosak, mert a nyílt szövegű táviratok kezdetét, végét és egyéb fontos jellemzőiket adták meg.

A huszadik század első évtizedeiben a rádió megjelenése lehetővé tette a hajók, repülők egymás közötti és a szárazfölddel való kapcsolattartást is. Ugyanakkor a katonai hírközlés is jelentősen kötetlenebbé vált a rádió által.

A korabeli távírárszok is létrehozta maguk között egy rövidítési konyhanyelvet, így végül kialakult majd az idők folyamán tovább fejlődött egy nemzetközivé

vált nyelvezet, amelynek alapja az amerikai távírórendszerekből származik. Az USA volt az első ország, ahol a vezetékes távíró hírközlés iparszerűen fejlődött és működött.

A rádióamatőr rövidítések alapjait is ezen korabeli rendszerekben használt rövidítések alkotják. Tekintettel arra, hogy mára a távközlés fejlődése, a jeltovábbítási sebesség hatványozódása messze túlhaladta a morse-távírót, a professzionális rendszerek beszüntették a használatát. Viszont a rádióamatőrök még ma is használják ezen avítnak mondott módszert. Mert a rádióamatőr gyakorlatban nem üzenetek továbbítunk, hanem a világ minden részével vesszük fel a kapcsolatot és beszéljük meg a hullámterjedési és technikai kérdéseket. S hogy miért nem élőszóban? Nos, a hullámterjedési sajátosságok miatt a távíró bizonyult mindmáig a legbiztonságosabb üzemmódnak, s ha már beszéd üzemmódban nem tudjuk a kapcsolatot tartani, a távíró üzemmód még mindig vidáman működhet.

A fentiek alapján tehát kijelenthetjük, hogy a rövidítések, közöttük a számok alapjait a tizenkilencedik század közepétől kialakult távközlési gyakorlatból eredeztethetjük.

S most nézzük magukat a ma is használatos számokat:

A leggyakrabban használt szám a 73. Pontos jelentése – szó szerint fordítva: minden jókat kívánok, magyarul: a legjobbakat kívánom. Azért fordítottam magyartalanul, mert ezt a számot élőszóban is használjuk és hiba többszámba tenni ha angolul mondjuk. Tehát helyesen „seventy three”.

A 88 (eighty eight) jelentése: ölelések és puszik – vagyis szeretettel ölelek és csókollak. Ellenkező nemű operátorok használják egymás között, angolul mondva ezt sem tesszük többszámba.

Az 55 eredeti jelentése: sok sikert. Noha az 55 a globális rövidítések része, én úgy tanultam, hogy a német ellenállásoknál használatos udvariasság ez az előző két szám értelemszerű használatával együtt. Nem tiltott más nemzetiségű ellenállomás esetén sem, de ilyenkor a használata ritka, sőt a német vonatkozásban is ritkul.

A 99 jelentése: álljon odébb, tűnjön el. Ez a szám nem hivatalos, sőt használata tilos, mert durva jelentést hordoz. E tekintetben a QSY (váltson frekvenciát) kérése a megfelelő felszólítás a vétlen zavarókkal szemben. A szándékos zavarókkal szemben viszont nem szabad reagálni, mert akkor sikerélményként élhetik meg a rossz szándékból megvalósult cselekményt. Itt jegyzem meg, hogy a szándékos zavarás romboló hatása jó távírószűrővel gyakran kiküszöbölhető. Ha nem, inkább mi váltsunk frekvenciát. A távíróforgalom sikeres zavarásához jó távíró operátori képességek kellene, szerencsére ez a legtöbb szándékos zavaróról nem mondható el.

Ritkán használják a 161-es számot, amely a 73 és 88 összege. E szám eredete kimondottan rádióamatőr eredetű: Az FOC azaz a First Class CW Operator's Club vagyis az Elsőosztályú Távíró Operátorok Klubjának tagjai vezették be az amatőr forgalmi gyakorlatba.

Számos egyéb számot is használnak, részben történelmű eredetűt, részben különféle kombinációkat, illetve bizonyos célú rádióhálókat saját megállapodott jelentésű számait. Bár nem jártam utána, bizonyos vagyok abban, hogy a különféle rádióamatőr vészhelyzeti hálózatoknak is megvan a saját számrövidítés rendszerük. Ezeket a számokat csak az egymás közötti forgalomban használják, számunkra nincs jelentősége.

S végül az alig néhány hete először hallott, s a jövőben mind gyakoribb számrövidítésről ejtsünk néhány szót, a 44-ről (fourtyfour). Eredete rádióamatőr, jelentése FF azaz flóra és fauna. A WFF – World Flora and Fauna – a Világ Flóra és Fauna mozgalom rádióamatőr tagjai használják. E számot szlogenként használva hívják fel a figyelmet a természet gondjaira, vagyis „Védjük meg a zöld bolygót, a Földet!”.

73, a hölgyoperátoroknak 88 és ne feledjük soha: 44!

Jegyezte: HA2MN

2010-07-13